

Innspill til jordbruksforhandlingene 2025 fra alle avls- og raselagene for de bevaringsverdige storferasene.

Økt støtte til bevaringsverdige storferaser er nødvendig for å sikre den gode utviklingen av antall dyr

Drift med disse rasene bidrar til landbruk over hele landet

De bevaringsverdige storferasene er overrepresentert på garder med små og mellomstore besetninger, setring, utmarksbeite, økologisk drift og de som driver med lokal foredling av melk og kjøtt¹. Drift med bevaringsverdige storferaser er derfor en viktig faktor i å nå det landbrukspolitiske målet om landbruk over hele landet. Slik drift kan gi grunnlag for omlegging til et produksjonssystem med økt beitebruk og redusert fare for overproduksjon selv om dyretallet opprettholdes eller økes da rasene gir lavere produksjon av melk og kjøtt enn produksjon med de mer vanlige og høgproduktive rasene.

God økning i antall kyr av bevaringsverdige storferaser

De siste ti årene har det vært en god økning i antall kyr av bevaringsverdige storferaser, fra totalt 2 482 kyr i 2012 til totalt 5 509 i 2023. I 2023 kunne Norge også feire at ingen av de bevaringsverdige storferasene lenger er kritisk truet, de er bare truet². Dette tyder på at tiltakene for å støtte disse rasene har positiv effekt.

Produksjonstilskudd til bevaringsverdige storferaser, et viktig tilskudd

Ett av tiltakene som støtter drift med disse rasene er produksjonstilskuddet *Tilskudd til bevaringsverdige storferaser* som ble innført i 2000. Tilskuddet regnes å være av avgjørende betydning for veksten av antall dyr³. Rasene har, uavhengig av driftsform, ulemper i dagens produksjons- og tilskuddssystem som generelt premierer volum. Det er derfor viktig at dette bevaringstilskuddet økes for å sikre at både nye og eksisterende brukere velger disse rasene.

Økt støtte er avgjørende for fortsatt drift med bevaringsverdige storferaser

Produksjoner basert på de bevaringsverdige storferasene forutsetter annen kompetanse enn drift med de vanlige storferasene som er i bruk i dag. Dette er kompetanse som knapt finnes i lærebøker eller i informasjonsmateriell fra landbrukets rådgivingsapparat. Det er miljøet innen avls- og raselagene til de bevaringsverdige storferasene som både innehar og videreformidler til nye brukere og generasjoner hvordan en best mulig kan drive basert på disse rasene. Med dagens økte produksjonskostnader i landbruket er det derfor avgjørende at produsenter med bevaringsverdige storferaser får økt tilskudd til sine produksjonsformer.

Kritisk få mjølkekyr av de bevaringsverdige storferasene

De bevaringsverdige storferasene var tradisjonelt mjølkeraser eller kombinasjonsraser. Før år 2000 var over 90 % av kyrne av de bevaringsverdige rasene holdt som mjølkekyr. De siste ti årene har det skjedd en markant endring i bruk av disse rasene. I 2013 ble 64 % av kyrne av de bevaringsverdige storferasene holdt som mjølkekyr, i 2023 var det 23 %. I tall utgjør dette 1 412 mjølkekyr i 2013 og 1 265 mjølkekyr i 2023. Dette viser at tiltakene som har vært gjort for å øke antall kyr av de

¹ [NIBIO Brage: Nøkkeltall 2023 fra Norsk genressurssenter](#)

² En storferase er kritisk truet når det er færre enn 300 avlshundyr, ref [NIBIO Brage: Nøkkeltall 2023 fra Norsk genressurssenter](#)

³ [AgriAnalyse 5-2024 Hvordan opprettholde melkeproduksjon på bevaringsverdige storferaser?](#)

bevaringsverdige storferasene har truffet dårlig de som har mjølkekyr. I 2023 var det 275 besetninger som hadde mjølkekyr av de bevaringsverdige storferasene⁴.

Disse tallene viser at det begynner å bli kritisk for fagmiljøet for denne produksjonsformen. Det er de eksisterende mjølkeprodusentene som ivaretar og utvikler kunnskapen om mjølkeproduksjon på disse rasene, ikke etablerte forsknings- og utviklingsmiljø. Slik tradisjonsbåren kunnskap er helt avhengig av at produksjonsformen holdes levende for å sikre muligheten for muntlig overlevering til nye brukere og generasjoner.

Forslag til kriterier for produksjonstilskudd til mjølkekyr av bevaringsverdig storferase står på side tre i dette dokumentet.

AgriAnalyse oppsummerer i sin rapport 5-2024 *Hvordan opprettholde melkeproduksjon på Bevaringsverdige storferaser?* at dagens tilskuddssystem er innrettet mot å øke produksjonen og siden distriktstilskudd mjølk er produksjonsavhengig bidrar dette tilskuddet til at forskjellen i inntekt mellom mjølkebruk med NRF og mjølkebruk med bevaringsverdige storferaser opprettholdes og ikke utjevnes. En må derfor forvente en fortsatt nedgang i antall mjølkekyr av disse rasene dersom det ikke settes inn et kraftfullt tiltak for å snu den negative trenden.

Oppsummering

Alle avls- og raselagene for de bevaringsverdige storferasene ber om at

- Tilskudd til bevaringsverdige storferaser økes til kr 5 000.
- Det etableres et eget produksjonstilskudd for mjølkekyr av de bevaringsverdige storferasene i størrelsesorden kr 6 000 pr ku pr år.

Januar 2025. Følgende lag har sluttet seg til dokumentet ved bekreftet e-post sendt til Norsk Bufo.

- *Avslaget for sidet trønderfe og nordlandsfe*
- *Landslaget for telemarkfe*
- *Dølafelaget*
- *Laget for østlandsk rødkolle*
- *Laget for vestlandsk raudkolle*
- *Laget for vestlandsk fjordfe*

⁴ [NIBIO Brage: Nøkkeltall 2023 fra Norsk genressurscenter](#)

Forslag til kriterier for å få produksjonstilskudd til mjølkekyr av bevaringsverdig storferase:

1. Kua må være berettiget PT til bevaringsverdig storferase. Og så, for å sjekke om kua er mjølkeku eller ikke foreslås to alternativ:

***a)** Kua må være registrert som årsku mjølk i Kukontrollen. De kyrne som ikke er medlem i Kukontrollen, men der produsenten likevel mener de er tilskudsberettiget for mjølkeproduksjon, må kontrolleres manuelt av kommunen (eller de kan kontrolleres ved risikobasert kontroll).*

***b)** Risikobasert kontroll av om kua er mjølkeku. Da blir det opp til kommunen å sjekke om kua er mjølkeku for de som trekkes ut for kontroll.*